

Anthony Giddens

Dôsledky modernity

4 Inštitucionálne dimenzie modernity

- Kapitalizmus
- Industrializmus
- Dohľad(surveillance) a kontrola informácií
- Kontrola prostriedkov násilia

Kapitalizmus

- ako systém produkcie tovaru, založenom na vzťahu medzi súkromným vlastníctvom kapitálu a medzi nemajetnou prácou („námezdní práce“). Tento vzťah je hlavnou osou pre triedny systém. Kapitalistický podnik závisí na produkcii pre konkurenčné trhy a ceny dávajú rovnakou mierou signály investorom, výrobcom a spotrebiteľom.

Industrializmus

- definuje ako používanie neživých zdrojov materiálnej sily vo výrobe tovaru, ktoré je spojené s ústrednou úlohou strojov vo výrobnom procese. „Stroj“ môže byť definovaný ako dielo, ktoré vykonáva dané úlohy tým, že využíva zdroje tejto sily ako prostriedok pre svoje fungovanie.

Kapitalistické spoločnosti ako zvláštny subtyp moderných spoločností, ktoré majú špecifické inštitucionálne rysy:

- a, súťaživá a expanzívna povaha kapitalistického podniku vedie k stavu, kedy sa technická inovácia stáva trvalým a prevládajúcim javom
- b, ekonomika je izolovaná od ostatných oblastí spoločnosti, hlavne od politických inštitúcií. Ekonomické inštitúcie majú prevahu nad ostatnými: dôvodom je pretrvávajúca inovácia v ekonomickej sfére.
- c, oddelenie politiky od ekonomiky, ktoré je založené na význačnosti súkromného vlastníctva výrobných prostriedkov
- d, autonómia štátu je podmienená (aj keď nie nejakou silne determinovaná) jeho oporou v akumulácii kapitálu, ktorého kontrola nie je vôbec úplná

- Kapitalistické spoločnosti môžeme skúmať ako spoločnosti, pretože sú národným štátom
- Charakteristika národného štátu musí byť oddelená od charakteristiky kapitalizmu ako aj industrializmu.
- Predmoderné štáty nemali ani zďaleka takú administratívnu koordináciu, ktorá sa rozvinula v modernom štáte. Táto koordinácia je závislá najmä na rozvoji schopnosti dohľadu. Aparáty dohľadu sú spojené (podobne ako aj kapitalizmus alebo industrializmus) s rozvojom modernity a týkajú sa kontroly činnosti príslušného obyvateľstva na určitom území v politickej (verejnej) sféry.

Dohľad a kontrola informácií

- Priama kontrola: školy, väzenia, pracoviská
- Nepriama kontrola: Kontrola informácií

Kontrola prostriedkov násilia

- Monopol na prostriedky násilia je príznačný práve pre moderný štát.
- Zmena spôsobu vedenia vojny:
Lokálne vojny->totálne vojny->jadrový vek
- Totálna vojna vyvrátila tvrdenie, že vojna je iba pokračovaním diplomacie inými prostriedkami(Clausewitz)

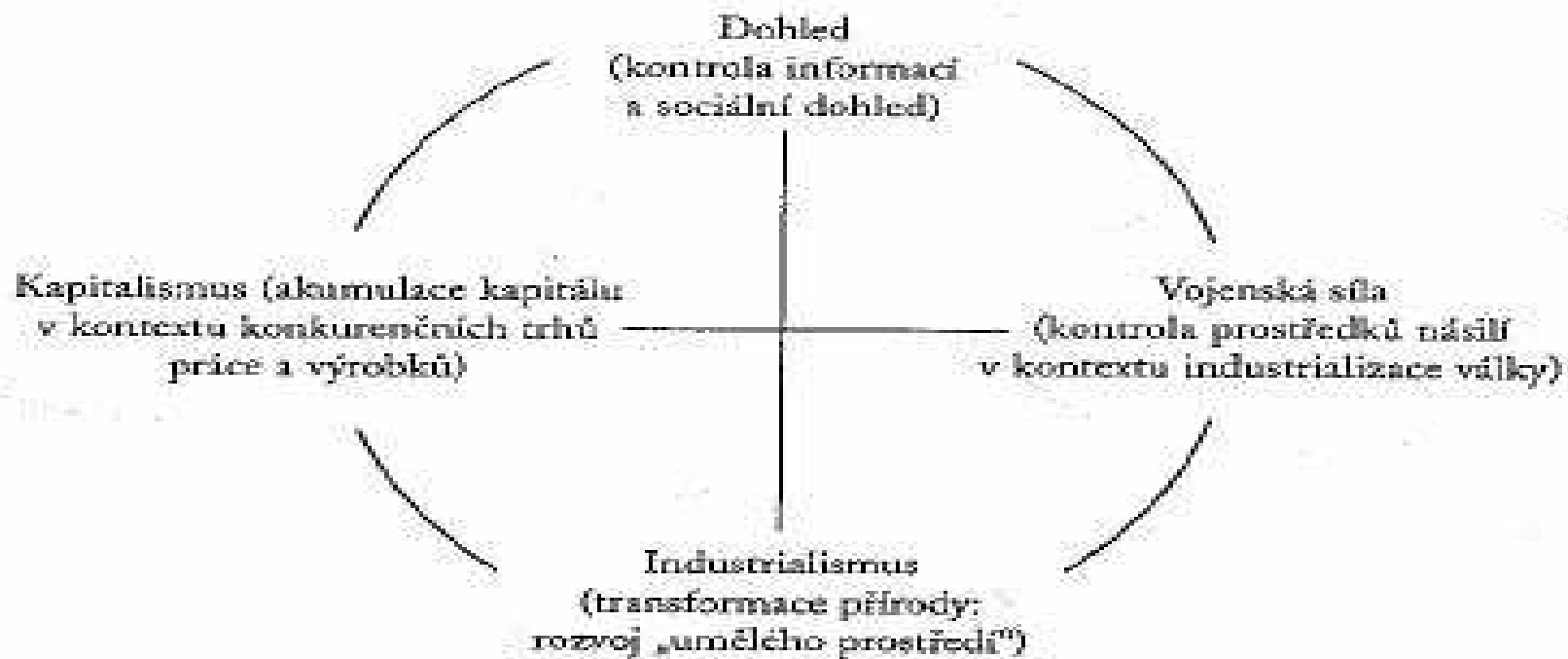

Schéma 1. Institucionální dimenze modernity

Globalizácia modernity

- Modernita je bytostne globalizujúca
- Globalizáciu definuje ako zintenzívnenie celosvetových sociálnych vzťahov, ktoré spájajú vzdialené lokality takým spôsobom, že lokálne udalosti sú formované udalosťami odohrávajúcimi sa na vzdialenom mieste a naopak(dialektický proces).

Globalizácia modernity

- V podmienkach zrýchľujúcej sa globalizácie sa národný štát stáva „príliš malý pri riešení veľkých životných problémov a príliš veľký pri riešení malých životných problémov“.

Dve teoretické perspektívy

- A, literatúra o medzinárodných vzťahoch
- B, teória svetového systému (World-System theory) I. Wallersteina

Literatúra o MZV

- Zameranie na systém národných štátov, ktorého počiatky sú v Európe a odkiaľ sa rozšíril do celého sveta.
- Národné štáty sú chápané ako aktéri, ktorí sa vzájomne stretávajú v medzinárodnej aréne spolu s ďalšími organizáciami medzinárodného (transnational) charakteru.
- Suverénne štáty sa objavujú ako oddelené entity, ktoré následne vytvárajú globálny systém národných štátov, vyvíjajúcich sa s rastúcou mierou štruktúry vzájomnej závislosti (interdependencie).

World-System theory

- Teória I. Wallersteina dáva do popredia ekonomickú stránku a zameriava sa na Svetovú kapitalistickú ekonomiku.
- Moderný svetový systém je rozdelený do troch častí: na jadro, poloperifériu a perifériu, ktorých zemepisná lokalizácia sa však v čase môže meniť.

World-System theory

- Kapitál nikdy nedovolil, aby jeho ašpirácie boli determinované národnými hranicami.
- Kapitalizmus mal taký podstatný globalizujúci účinok práve preto, že je založený na ekonomickom a nie na politickom usporiadaní.

Dimenzie globalizácie

- Svetová kapitalistická ekonomika
- Systém národných štátov
- Svetový vojenský poriadok
- Medzinárodná deľba práce

System národných štátov

- Vzťahy medzi štátmi sú usporiadané reflexívne
- Jedným aspektom dialektickej povahy globalizácie je „tlak a ťah“ medzi tendenciami k centralizácii. Reflexivita systému štátov na jednej strane a suverenita konkrétneho štátu na strane druhej.

Svetový vojenský poriadok

Globalizácia vojenskej sily:

- industrializácia vojny
- zrýchlený tok zbraní
- zmena vojenskej organizácie
a utváranie aliancií medzi štátmi

Medzinárodná deľba práce

- Priemyselný rozvoj viedol k rozšíreniu celosvetovej deľby práce
- Moderný priemysel má za následok, že deľba práce nie je len na úrovni pracovných úloh, ale aj na regionálnej úrovni (typ priemyslu, kvalifikácia, ťažba surovín)

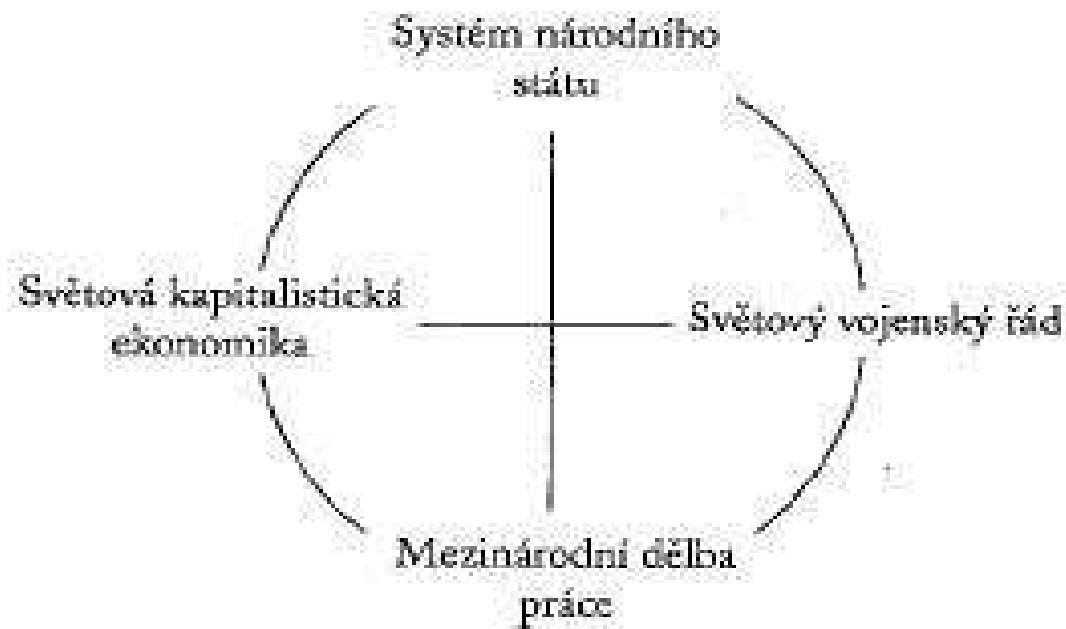

Schéma 2. Dimenze globalizace